

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 11 februari 2009

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om dans på idrottsforum.org

Redan vid slutet av 1600-talet fastställde Ludvig XIV:s hovbalettmästare Pierre Beauchamps de fem grundläggande positionerna inom den klassiska dansen. Han utvecklade också en metod att notera dansrörelser, som år 1700 publicerades av hans lärjunge Raoul Auger Feuillet. Dessförinnan hade dansbeskrivningar varit verbala. Beauchamps' och Feuillet's system medgav att man nu kunde *skriva* dans, och i anslutning till det myntades termen koreografi, som är grekiska för just skriva dans. Tvåhundra år senare kom koreografen att istället för att nedteckna danser att komponera dans, oftast till musik, och den moderna baletten var ett faktum. Lis Engel har läst en modern amerikansk lärobok i koreografi, Sandra Cerny Mintons *Choreography: A Basic Approach Using Improvisation* (Human Kinetics), som nu föreligger i en tredje reviderad utgåva. Boken vänder sig till seriösa dansare, koreografer och andra som vill kunna förstå den kreativa process som det innebär att omvandla rörelse till dans. Enligt förlagsreklamen erbjuder boken "the complete guide to understanding the entire process of choreography, from concept to stage production". Vår recensent är i huvudsak positiv till boken, men påpekar vissa besvärande brister.

Grundbok i koreografi

Lis Engel

Institut for Idræt, Københavns Universitet

Sandra Cerny Minton

Choreography: A Basic Approach Using Improvisation (Third Edition)

165 sidor, hft., ill.

Champaign, IL: [Human Kinetics](http://HumanKinetics.com) 2007

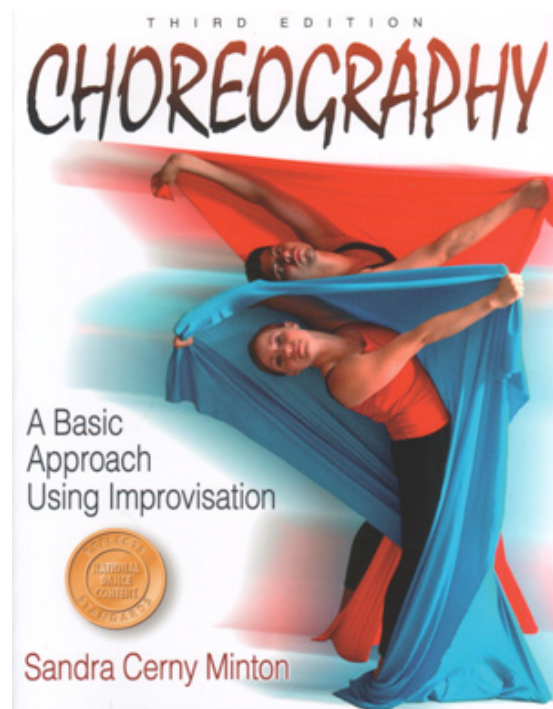
ISBN 978-0-7360-6476-7

Hvad er det grundlæggende når der skal arbejdes med koreografiske projekter i pædagogiske kontekster? Det kan der naturligvis ikke gives noget entydigt og hurtigt svar på. Det er heller ikke det Sandra Cerny Minton gør. Hun har i stedet for koncentreret sig om en praktisk bog, der skal hjælpe såvel den uerfarne som den erfarne lærer med at få overblik og et sprog om de mange tilgange til at arbejde kreativt med bevægelse som medium.

Sandra Cerny Mintons grundbog *Choreography: A basic approach using improvisation* er en opdatering og udvidet udgave af bogen der første gang udkom i 1986 og 2. udgave i 1997. At skrive om undervisning i kreative processer og konkret

koreografisk produktion er en udfordrende opgave mellem eksplicite praktiske øvelser og mere åbne opgaver, der i passende vekselvirkning kan åbne for kunstneriske metoder som et bevægelseslaboratorium, et værksted, hvor der eksperimenteres ind i bevægelsens landskaber og muligheder.

Bogen er meget overskueligt opbygget og rummer fire meget grundige og klart forklarede kapitler med fokus på: 1) improvisation, 2) komposition og koreografiske idéer herunder eksempler fra postmoderne dans og anvendelse af ny teknologi, 3) fortsat udvikling af koreografisk form og 4) performance.

Der er tale om konkrete og konstruktive forslag der kan bruges som begyndelsespunkter for arbejde med kunstnerisk metode og koreografisk projekt, men både sprogligt, idémæssigt og billedligt afspejler de også at være udsprunget af en amerikansk normativ beskrivelse af koreografiens ABC. Regler og normer giver selvfølgelig en form for struktur og sikkerhed som kan være nødvendigt i et introducerende forløb. Der er dog ting jeg savner fx at der i en sådan didaktisk grundbog om dans, improvisation og koreografi også er et introducerende fokus til en mere nuanceret forståelse af levende kropsbevægelse som et ontologisk felt, der har betydning for vores personlige og kulturelle sammenhænge mellem krop, bevægelse, rum, tid og dermed for vore musiske grundformer som personlige og kulturelle mønstre der på en gang har betydning for oplevelse og udtryk (Kirkeby, 2007; Engel, 2008).

Det er af afgørende betydning at musiske og kunstneriske fag herunder også bevægelsesfagene forstås på en gang som kulturfag, der spejler tid og sted og som æstetiske og kunstneriske fag der åbner forståelsen af det skabende som en legende dimension hvor det normative, regler og idealer sættes i parentes og udfordres gennem eksperimentet og det levende møde.

Netop bevægelsesfagene er i centrum af kroppens og bevægelsens betydning for polariteten mellem det normative og det legende, det eksperimenterende og skabende. Det er fagfelt der berører hvad menneskets bevægelse kan være og som har muligheden for at sætte fokus på det musisk-æstetiske som en legende udforskning af menneskets bevægelse. Dansen har en særlig mulighed for at udbyde erfaringen med bevægelse som medium for oplevelse og symbolsk kommunikation gennem improvisation, komposition og koreografi i form af forskellige former for æstetisk produktion og kropsperformance, hvor æstetisk skal forstås både som sensitiv erfaring og erkendelse og som kropslige og konkrete måder at gøre noget på – ofte betegnet som bevægelsens teknikker, former eller stil.

Sandra Minton vægter improvisationen højt som en metode der kan åbne for kreative muligheder. Det er en arbejdsmåde der kan betegnes som ”kropslig fri skrivning” i lighed med kreative skrivekurser hvor der også benyttes ”free writing” for at dæmpe ”den indre kritiker” og åbne for kroppens viden. Her er det i første omgang det at åbne for mødet dvs øjeblikket som brændepunkt for den skabende proces, der på en gang er aktivt givende og aktivt modtagende, men tro nu ikke at bogen er et langt strømmende skrift der hylder det intuitive og inspirerede. Langt fra. Bogen er først og fremmest en overskuelig værktøjskasse med masser af konkrete øvelser.

Det sidste er ganske almindeligt i bøger for begyndere idet der balanceres mellem regler, rammer og frihed til at ændre og eksperimenter og opdage nye måder. Bogen er klart og konstruktivt struktureret og kan som sådan fungere som et udmærket konkret forslag til at strukturere en undervisning i koreografiske projekter. Men hvis målet skal være at få erfaring med kunstneriske metoder og kreative processer er det vigtigt at de meget konkrete forslag følges op af en æstetisk-didaktisk dialog der tager udgangspunkt i konkrete erfaringer og dermed også åbner for en dialog om den oplevede praksis, dansen som den kommer til udtryk og de mange komplekse begreber, dimensioner og kvaliteter, som menneskers dans og oplevelse af dans kan berøre. Minton skriver på s 53 i bogen ”as a novice choreographer, you should learn to create dances following traditional methods of form and development” . Det er et synspunkt, som i høj grad kan nuanceres og måske endog modsiges. Personligt tror jeg mere på en tilgang der veksler mellem en passende mængde konkrete forslag og så en eksperimenterende og legende tilgang, idet alt for mange normative regler i høj grad kan begrænse mødet til at gå mere kropsligt på opdagelsesrejse. Jeg tror mere på en somatisk indgang til udforskningen af bevægelse og dermed på en mere legende tilgang (Engel, 2008).

Hvis man venter med at udforske kreativiteten til man kan følge alle de traditionelle normer og regler for koreografi, er der desværre stor risiko for at man slet ikke når ind i kreativitetsens muligheder, men nøjes med det dygtige håndværk. Al ære til det, men improvisation og koreografi bør driste sig til æstetiske læreprocesser der tager de tre dimensioner i kreativitet lige alvorligt: det imitative (det spejlende, indlevende og genskabende), det ekspressive (det følte og fortolkende) og det eksperimenterende og skabende (nye relationer af krop-kraft-rum-tid). Der er ingen tvivl om at der er en særlig didaktisk udfordring i at arbejde med koreografiske projekter i pædagogiske og læringsmæssige kontekster. Det er nødvendigt at skabe en ny forståelse af bevægelse som medium og dermed også at skabe bevægelsesværksteder hvor læreprocessen både har udgangspunkt i kropslige teknikker, men i lige så høj grad i menneskers imagination og ikke mindst kropslig imagination der i sig selv er en læreproces i kropslig fantasi og erfaring og dermed i kropslige læreprocesser med fokus på krop, kommunikation og kreativitet. Mintons bog er meget vidende, men også på mange måder normativ i sin tilgang. Men måske netop fordi bogen er så konkret i sin tilgang, er den en fin inspiration og hjælp – især til den mindre erfarne lærer.

Endelig vil jeg gerne slutte med at understrege Mintons understregning af at se så meget forskellig dans som muligt. Det er vigtigt at udvikle en ”fornemmelse for bevægelse og dans” og den bedste vej til det er at opleve mange forskellige former for kropsperformance og ny dans. Videoperformance er et virkeligt fint redskab der er det nødvendige visuelle medium for at virkeliggøre den sproglige tekst om noget der altid er mere end det der kan siges. Nøjagtig som musik. Dans skal gøres, ses og mærkes – og selvfølgelig også tales om.

Litteratur

Engel, Lis (2008) *dans, dans, dans*. København : Frydenlund.

Kirkeby, Ole Fogh (2007) *Skønheden sker. Begivenhedens æstetik*. København: Samfundslitteratur.

Blade i bogen på [Google](#)

© Lis Engel 2009

- Köp boken från [Bokus.se](#)
- Kjøp boken fra [Capris.no](#)
- Køb bogen fra [eLounge.dk](#)
- Buy this book from [Amazon.co.uk](#)
- Buy this book from [Amazon.com](#)